

ULUSLARARASI SOSYAL BİLİMLER KONGRESİ

INTERNATIONAL
CONGRESS OF SOCIAL SCIENCE

GENİŞLETİLMİŞ ÖZETLER KİTABI
EXTENDED ABSTRACTS BOOK

14-17

Eylül/September

Diyarbakır
TURKEY 2017

EDITORS

Doç. Dr. Mehmet BİLEN
Yrd. Doç. Dr. Veysel GÜRHAN
Dr. Fuat İSTEMİ
Dr. Bayram KANARYA

Şarkiyat ICSS'17

International Congress of Social Science

Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi

*14-17 Eylül/September 2017
Diyarbakır*

*Editors:
Mehmet Bilen
Veysel Gürhan
Fuat İstemi
Bayram Kanarya*

Şarkiyat Bilim ve Hikmet Vakfı Yayınıdır

Yenişehir Yıldız Sokak No: 521100
Yenişehir/Diyarbakır

Editörler:

Mehmet Bilen
Veysel Gürhan
Fuat İstemi
Bayram Kanarya

Kitap Tasarımı

Veysel Gürhan

14-17 Eylül 2017 tarihlerinde Şarkiyat Vakfı, Şarkiyat Araştırmaları Derneği ve e-Şarkiyat İlmi Araştırmalar Dergisi tarafından Diyarbakır’da tertiplenen Uluslararası Sosyal Bilimler Kongresi’nde sunulan bildirilerin geniş özetlerini içermektedir.

Kasım 2017
ISBN: 978-605-67961-0-4

BİLİMSEL DANIŞMA KURULU/SCIENTIFIC ADVISORY BOARD

- Prof. Dr. Abdurrahman ACAR (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Abdülkerim ÜNALAN (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Adnan DEMİRCAN (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Ahmet ERKOL (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Ahmet ÖNKAL (SELÇUK ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Ahmet YILDIRIM (YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Ali YILMAZ (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Baki ADAM (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Bayram Ali ÇETİNKAYA (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Bilal KEMİKLİ (ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ.)
- Prof. Dr. Cemalettin ERDEMCİ (SİİRT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Dilaver GÜRER (NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Enbiya YILDIRIM (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Erkan YAR (FIRAT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Fahrullah TERKAN (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Gıyaseddin ASLAN (FIRAT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Hacı Musa BAĞCI (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Halil ÇİÇEK (YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Hayati HÖKELEKLİ (ULUDAĞ ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Hüseyin ELMALI (DOKUZ EYLÜL ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Hüseyin Haşimi GÜNEŞ (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Huseyn KHAN (SALAHADDEN UNIVERSITY)
- Prof. Dr. İbrahim COŞKUN (NECMETTİN ERBAKAN ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. İbrahim ÇAPAK (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. İlhami GÜLER (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. İsmail ÇALIŞKAN (YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. İsmail Hakkı ÜNAL (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. İsmail KÖZ (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Julian RENTZSCH (JGU MAINZ UNIVERSITY)
- Prof. Dr. Kasım ŞULUL (HARRAN ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Lütfullah KARAMAN (MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet Ali BÜYÜKKARA (ŞEHİR ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet DEMİRTAŞ (BİTLİS EREN ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet Edip ÇAĞMAR (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet Hayri KIRBAŞOĞLU (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet Sait ŞİMŞEK (SELÇUK ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. May ABDALLAH (LEBANON UNIVERSITY)
- Prof. Dr. Mazhar BAĞLI (YILDIRIM BEYAZIT ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet KUBAT (İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Mehmet ÖZDEMİR (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Metin BOZAN (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Muhammad ALY (INTERNATIONAL SARAAYOVA UNIVERSITY)
- Prof. Dr. Muhammed SHUKRY (DAHOK UNIVERSITY)
- Prof. Dr. Nevzat AŞIK (CUMHURİYET ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Nouraddeen HAMMADY (ALJAFRA UNIVERSITY)
- Prof. Dr. Osman AYDINLI (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Osman TAŞTAN (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Orhan ATALAY (ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Recai DOĞAN (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Refik KORKUSUZ (İSTANBUL MEDENİYET ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Saffet SARIKAYA (SÜLEYMAN DEMİREL ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Safi ARPAGUŞ (MARMARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Sahip BEROJE (YÜZÜNCÜ YIL ÜNİVERSİTESİ)

- Prof. Dr. Sait ÖZERVERLI (YILDIZ TEKNİK ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Sait RENÇBER (ANKARA ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Süleyman TÖLÜCÜ (ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Şinasi GÜNDÜZ (İSTANBUL ÜNİVERSİTESİ)
- Prof. Dr. Taha H. HASAN (MUSTANSARIYA UNIVERSITY)
- Prof. Dr. Zeki AYDIN (MARMARA ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Abdurrahim ALKIŞ (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Adem KORUKÇU (HİTİT ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Hakan SAMUR (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. İbrahim BOR (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. İsmail AYDIN (MUĞLA ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Kemal BATAK (SAKARYA ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Mehmet BİLEN (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Mehmet cevaz ERGİN (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Mehmet YOLCU (İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Mehmet ÜMİT (MARMARA ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Mustafa ÖNCÜ (DİCLE ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Namık Kemal OKUMUŞ (RECEB TAYYİB ERDOĞAN ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Recep ASLAN (MUŞ ALPARSLAN ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Selim EREN (19 MAYIS ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Ünal ŞENTÜRK (İNÖNÜ ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Tahirhan AYDIN (MARDİN ARTUKLU ÜNİVERSİTESİ)
- Doç. Dr. Yusuf GÖKALP (ÇUKUROVA ÜNİVERSİTESİ)

İÇİNDEKİLER

<i>Helal Kesim Konusunda Bazı Güncel Problemler</i>	1
<i>İsmail Yalçın</i>	1
<i>Osmanlı Son Dönemi Eğitimcilerinden Musa Kazım Efendi'nin Öğretmen Adaylarına Pedagojik Tavsiyeleri</i>	5
<i>Hatip Yıldız</i>	5
<i>1950'li ve 1960'lı Yıllarda Diyarbakır Vilayetinin İhtiyaçları</i>	10
<i>İsmet Üzen</i>	10
<i>Uluslararası Beyin Göçünün Kalkınma Üzerine Etkisi</i>	14
<i>Sevgi Işık Erol</i>	14
<i>"Bir Dil Yaratmak": Türkiye'de ve Kenya'da Dil ve Siyaset</i>	18
<i>Emine Yeşim Bedlek</i>	18
<i>Bingöl Halidi Şeyhlerinin Osmanlı Rus Savaşı ile Birinci Dünya Savaşında Gösterdikleri Yararlılıklar</i>	22
<i>Mehmet Şirin Ayış</i>	22
<i>Dahênana Mem û Zîna Xanî Wek Berhema Sereke Ya Kanona Neteweyî Ya Kurdî</i>	27
<i>Zülküf Ergün</i>	27
<i>Kur'an Yorumunda Dilbilimsel Tefsirin Önemi: Ferrâ Örneği</i>	32
<i>Hacı Önen</i>	32
<i>Diaspora Süryanilerinin, Türkiye'nin Avrupa Birliği Üyelik Sürecindeki Potansiyel Rollerini</i>	36
<i>Hakan Samur</i>	36
<i>Nâbî Muakkibi Diyarbakırlı Şâirler</i>	40
<i>Ekrem Bektaş</i>	40
<i>Kalenderiliğin Fikir Babası Olarak Baba Tahirê Uryan</i>	45

Bingöl Halidi Şeyhlerinin Osmanlı Rus Savaşı ile Birinci Dünya Savaşında Gösterdikleri Yararlılıklar

Mehmet Şirin Ayış¹

Osmanlı'nın zayıfladığı XIX. Yüzyıl ile XX. Yüzyılın başlarında üç önemli savaş yaşanmıştır. Bunlar, 93 Harbi diye anılan 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşı, Birinci Dünya Savaşı (1914-1918) ve Anadolu'daki Kurtuluş Savaşı'dır (1919-1922). Bu savaşlarda tasavvuf ehlinin vatan savunması adına önemli katkıları olmuştur. Bu bildirimizde daha çok 93 harbi ile Birinci Dünya Savaşı yıllarında Bingöl Halidi şeyhlerinin gösterdikleri yararlılıkları ele almaya çalışacağız. Çalışmamız iki kısımdan oluşacaktır. Birinci kısımda 93 harbine katılan Bingöl Halidi şeyhlerinin bu savaştaki mücadeleleri ve gösterdikleri yararlılıklar, ikinci kısımda ise Birinci Dünya Savaşına katılan şeyhlerin mücadeleleri ve göstermiş oldukları yararlılıklar ele alınacaktır.

1. 1877-78 Osmanlı-Rus Savaşında Bingöl Halidi Şeyhleri

1.1. Şeyh Abdullah Melekanî (ö. 1876)

1877-78 Osmanlı-Rus savaşında Rus Ordusu Doğu Anadolu bölgesine saldırınca, zayıf düşmüş Osmanlı ordusuna yardım etmek için çeşitli aşiretler de birliklerini kurarak savaşa katılırlar. Şeyh Abdullah Efendi bu durumu öğrenince, yeğeni ve aynı zamanda kendisinden sonra tarikatın postnişini olacak olan Şeyh Mahmut Efendi'ye müritleri ile beraber savaşa katılmalarını emreder. Bunun üzerine Şeyh Mahmut Efendi, müritlerini toplar ve düşmanla savaşmak üzere Kars vilayetine giderek harbe katılır.

1.2. Şeyh Ahmed el-Çanî (ö. 1884)

Şeyh Ahmed Efendi, takriben altmış yaşlarında olduğu bir dönemde, yanında oğlu Şeyh Mahmut, halifesi Molla Arif Sevkarî, müritleri ve çevreden topladığı gönüllülerle beraber 93 harbine katılır. Bu esnada Molla Arif Efendi çevredeki aşiretlere mektuplar yazarak onları Ruslara karşı cihada teşvik etmiştir. Bingöl çevresinden Şeyh Mahmut Melekanî, Diyarbakır bölgesinden Emir Said Bey, Seyyid Sıbgatullah Arvasî'nin oğlu Şeyh Celaleddin, yine Bitlis mıntkasından ve Seyyid Sıbgatullah Arvasî'nin halifelerinden Molla Halid Oreki gibi pek çok şeyh ailesi ve aşiret ileri gelenleri bu savaşa katılmıştır. Şeyh Celaleddin ile Molla Halid Doğubayazıt dolaylarında şehit olurlar. Şeyh Ahmed Efendi'nin oğlu Şeyh Halid ise bu savaşta yaralanmıştır.

2. Birinci Dünya Savaşında Bingöl Halidi Şeyhleri

2.1. Şeyh Muhammed Emin Halifanî (ö. 1928)

Birinci Dünya savaşında Rus işgali sebebiyle Halifandaki ailesi ile birlikte muhacir olurlar. Ailesini, Bingöl'ün Çan köyü Megmir yaylasına getirdikten sonra kardeşi Şehit Şeyh Abdullah Efendi ile birlikte Ruslara karşı savaşmak için geri dönerler. 1916 yılı sonbaharının bir öğle vakti sonrası Karlıova'nın Göynük (Oğnut) köyünün yeni yerleşimin bulunduğu mıntkaya geldiklerinde karşı tepedeki bir bölük Rus askeri ile karşılaşılır ve aralarında sıcak çatışma başlar. Şeyh Abdullah Efendi şehit olur, Şeyh Muhammed Emin Efendi ağır yaralanır.

¹ Yrd. Doç. Dr. Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi (msirinayis@hotmail.com)

Hava karardığı için düşman askerleri üzerlerine gidemez ve o gece şehit olan kardeşinin sırtına sarılarak sabahlar ve gün ağardıktan sonra da düşman askerleri tarafından esir alınır.

Şeyh Muhammed Emin Efendi, Erzurum'a götürülürken Çat İlçesindeki müritleri tarafından yüklü miktarda para ve altın karşılığında Ruslardan geri alınır. Çat'ın Başköy köyüne kaldırılarak tedavi altına alınır. Daha sonra Çat'ın kurtuluşunda oradaki müritlerini toplayarak bir milis gücü oluşturur ve milis komutanı olarak Ermenilere karşı savaşır. Ermenileri o bölgeden temizledikleri sırada o zaman doğu cephesi komutanı olarak atanan 15. Kolordu komutanı Kazım Karabekir Paşa, Şeyh Muhammed Emin Efendi ve arkadaşlarının yaptıkları başarılı mücadeleden dolayı kendilerini tebrik eder.

2.2. Melekanlı İkinci Şeyh Abdullah Efendi (ö. 1925)

Birinci dünya savaşı başladığı zamanlarda, Rus askerleri, Muş ilinin Bulanık İlçesi (Kop) civarına kadar ilerlemişti. Bunun üzerine Melekanlı Şeyh Abdullah Efendi, müritlerini toplayarak bu günkü Solhan ilçe merkezinin 7 km doğusunda bulunan Gırvas (Arakonak) köyünde Qıban denilen düz bir mevkideki Merg İbrahim (İbrahim Çayırı) düzlüğünde askeri karargâhını kurar. Bu birliğin eğitimi, askeri birliklerden getirilen subaylar tarafından verilir. Bu eğitim süresi boyunca birliğin yeme içmesini Gırvas köyü halkı karşılar. Eğitim tamamlanınca Şeyh Abdullah komutasındaki birlik cepheye hareket eder. Gırvas köyü halkından birçok kişi bu birliğe katılır. Birlik, Muş'a varınca, Bulanık İlçe merkezinin doğusunda bulunan Bulanık Gölü çevresindeki köyde karargâhını kurar.

Ruslarla savaş başladığında, Şeyh Abdullah Efendinin birliği, en çetin mücadeleyi Bulanık Gölü civarında verir. Şeyh Abdullah Efendi ve askerlerinin elinde yalnızca tüfek vardır. Rusların elinde ise tüfekte beraber aynı zamanda top da vardır. Şeyh Abdullah Efendi ve askerleri, Rusların ağır topları karşısında gerilla savaşı yerine göğüs göğüse çarpışmayı tercih eder, Rusların top mermilerine karşı uzun bir süre direnir ve bu arada ağır kayıplar verirler. Gırvas köyü halkından birçok kişi bu savaşta şehit düşer. Bu şehitlerden sadece 7 tanesi Gırvas Köyü Hılan kabilesindedir. Solhan bölgesinin Boğlan ağalarından Hacı Hüseyin Ağa bulunduğu mevziyi terk etmez ve mermisi bitene kadar birçok Rus askerini öldürür, ardından mermisi bitince kendisi de şehit olur.

Bu şekilde çok zor şartlar altında Ruslarla uzun bir süre mücadele eden Şeyh Abdullah Efendi ve arkadaşlarına cephe gerisinden yeterli takviye güç gelmeyince, silah ve teçhizatları da tükenir ve mecburen geri çekilmek zorunda kalırlar.

2.3. Şeyh Eyüp el-Çani (ö. 1924)

1914'te Birinci Dünya Savaşı patlak verince Şeyh Ahmed el-Çani'nin oğlu Şeyh Eyyüb Efendi, Bingöl'deki Az, Nakşan, Sekaran gibi aşiretlerinden oluşan gönüllü milis alayını kurarak Rus cephesinde üç yıl boyunca büyük fedakârlıkla cihat etmişlerdir. Bu cihada, Şeyh Ahmed el-Çani'nin diğer oğlu Şeyh Hasan Efendi ve torunları Şeyh Hamza, Şeyh Zülküf, Şeyh Maruf, Şeyh Muhyeddin gibi eli silah tutan birçok kişi katılmış ve çok büyük yararlılıklar göstermişlerdir.

Sonuç

Netice olarak tasavvuf bir ahlak okulu, tekke ve dergâhlar da yaygın birer eğitim kurumlarıdır. Bununla beraber, düşmanla savaş ya da vatan savunması gibi durumlarda tasavvuf ehli bu görevi de seve seve yerine getirmiş, topluma örnek ve önder olmuşlardır. Tarih boyunca barış zamanında ahlâk ve maneviyat eğitimi ile meşgul olan mürşit sufiler ve dervişler, savaş zamanında ise hiçbir fedakârlıktan kaçınmadan mal ve canlarıyla millî mücadelelere katkı sağlamışlardır. Bingöl Halidi şeyhleri de tıpkı diğer sufi mürşid ve dervişler gibi milli mücadele dönemlerinde yurt savunmasında görev almışlar, özellikle 1877-78 Osmanlı-Rus savaşı ile Birinci Dünya Savaşlarında ciddi yararlılıklar göstermişlerdir.

Hepsini rahmetle anıyor, hepinize saygılar sunuyorum.

Anahtar Kelimeler: Bingöl, Halidi Şeyhleri, Osmanlı, Rus, Mücadele.

Benefits of Bingol's Khalidi Sheikhs in The Russo-Turkish War and World War I

In early XIX and XX century when the Ottoman Empire declined, three critical wars happened. These are 1877-78 Russo-Turkish War called as the War of 93, the World War I (1914-1918), and the Independence War in Anatolia (1919-1922). In these wars, the sufis had significant contributions for national defense. In this paper, the benefits of Bingol's Khalidi Sheikhs in the years of War of 93 and World War I are addressed. The study is comprised of two parts. In the first part, the benefits and struggles of Bingol's Halidi Sheikhs participating in the War of 93; in the second part, those of the Sheikhs participating in the World War I would be examined.

1. Bingol's Khalidi Sheikhs in 1877-78 Russo-Turkish War

1.1. Sheikh Abdullah Melekani (d. 1876)

As the Russian army attacked the Eastern Anatolia during 1877-78 Russo-Turkish War, various clans participated in the war to assist the weakened Ottoman army by forming their own troops. After hearing this state, Sheikh Abdullah Effendi ordered Sheikh Mahmud Effendi, his nephew and the tariqa's (sect) successor following him, to participate in the war with his moureeds (disciple). Then, Sheikh Mahmud Effendi gathered his moureeds, and arrived in Kars to fight.

1.2. Sheikh Ahmed el-Chani (d. 1884)

Sheikh Ahmed Effendi attended the War of 93 approximately at his sixties with his son Sheikh Mahmud, his successor Mollah Arif Sevkari, his moureeds, and the volunteers from neighborhood. In this course, Mollha Arif Effendi encouraged the clans in jihad against Russians by writing them letters. Numerous sheikh families and clan notables such as Sheikh Mahmud Melekani from Bingol, Amir Said Bey from Diyarbakir, Sheikh Celaleddin –the son of Seyyid Sibgatullah Arvasi-, Mollah Halid Oreki -the successor of the latter- from Bitlis participated in this war. Sheikh Celaleddin and Mollah Khalid was martyred around Dogubayazıt. Sheikh Khalid, Sheikh Ahmed Effendi's son, was injured in this war.

2. Bingol's Halidi Sheikhs in World War I

2.1. Sheikh Muhammed Amin Halifanî (d. 1928)

He became muhajir (emigrant) with his family in Halifan due to the Russian occupation in World War I. After bringing his family to Megmir Highland in Bingol's Chan village, he returned to fight against the Russians with his brother Sheikh Abdullah Effendi. In an afternoon of autumn in 1916, they met a Russian troop at the new residential area of Karliova's Goynuk village and a close combat occurred between them.

Sheikh Abdullah Effendi was martyred and Sheikh Muhammed Amin Effendi was injured gravely. The enemy soldiers could not advance on since it got dark. He stood that night by embracing his martyr brother and was imprisoned by the enemies after dawn.

Sheikh Muhammed Amin Effendi was retaken by his moureeds in return for a big amount of money and gold from the Russians at Çat district while he was taken to Erzurum. He was driven to Çat Başköy village for treatment. Later on, he created a militia force from his moureeds for Çat independence and commanded it against the Armenians. While removing the Armenians from the region, Kazim Karabekir Pasha, the commander of 15th corps in the eastern front, congratulated Sheikh Muhammed Amin Effendi and his moureeds for their successful combat.

2.2. Sheikh Abdullah Effendi II from Melekan

At the start of World War I, the Russian soldiers advanced towards Muş Bulanık. Thus, Sheikh Abdullah Effendi established his military headquarter at Merg İbrahim plateau around Qiban in the Girvas Village located at 7 km east of today's Solhan district with his moureeds. This troop was trained by the officers from the military units. During the training, the board was born by the residents of Girvas village. Following the training, the troop commanded by Sheikh Abdullah Effendi moved to the front. The unit established a head quarter in the village around Bulanik Lake at the east of Bulanık in Muş.

Once the fight against the Russians started, the hardest combat of Sheikh Abdullah Effendi's unit was around Bulanik Lake. Sheikh Abdullah Effendi unit had only rifles. But the Russians had both rifles and cannonballs. Sheikh Abdullah Effendi and his troop preferred close combat to guerilla war against the Russians' cannonballs. They resisted for a long time against cannonballs and suffered heavy losses. A lot of residents of Girvas village were martyred in this war. Seven of martyrs were from Khilan clan of Girvas. Hacı Husayn Aga among Boglan agas of Solhan region did not leave his location and shot numerous Russian soldiers until his final bullet. As bullets run out, he was martyred.

After a long struggle against the Russians under these difficult conditions, Sheikh Abdullah Effendi and his friends had to withdraw because sufficient support force did not reach, and their guns and equipments run out.

2.3. Sheikh Eyyub al-Chani

Once the World War I erupted in 1914, Sheikh Eyyub Effendi, the son of Sheikh Ahmed al-Chani, formed a volunteer militia force from the clans in Bingol such as Az, Nakshan, and Sekeran, and waged war against the Russians for three years devotedly. A lot of adults such as Sheikh Ahmed al-Chani's other son, Sheikh Hasan Effendi, his grandsons, Sheikh Hamza, Sheikh Zulkuf, Sheikh Maruf, Sheikh Muhyeddin participated in this jihad and contributed majorly.

Result

In conclusion, sufism is a moral school; Islamic monetary and lodges are widespread education institutions. However, sufis became example or leader for society by fulfilling gladly their duty in cases of fight against enemy or national defense. Guide sufis and dervishes were occupied with moral and spiritual education in peacetime in history, contributed to national struggle by their life and assets without escaping from any altruism in wartime. Bingol's Khalidi Sheikhs like other sufi murshids (guides) and dervishes was on duty in national defense period and show considerable benefits especially 1877-78 Russo-Turkish War and World War I.

I commemorate all of them with mercy and accept my highest considerations.

Keywords: Bingol, Khalidi Sheikhs, Ottoman, Russian, Struggle.

Kaynakça

- Akdeniz, Hüseyin Abdullah, *Melekan Şeyhleri*, İtaki Kitabevleri, Malatya 2009.
- Ayiş, Mehmet Şirin. “Bingöl ve Çevresinde Halidilik”, *Mevlânâ Hâlid-i Bağdadî ve Halidiliğin Bingöl Çevresi Üzerindeki Etkisi Sempozyumu*, Yayınlanmamış Sempozyum Bildirisi, (Bingöl 2017).
- Baz, İbrahim, “Osmanlı’dan Cumhuriyet’e Norşin Dergahı ve Şeyh Abdurrahman-ı Taği”, *Tasavvuf İlmî ve Akademik Araştırma Dergisi*, S. 34, İstanbul 2014.
- El-Hatib, Esad, *Sufiler ve Aksiyon*, Çev. Halil İbrahim Kaçar, Özgür Kavak, Yasin Günyadın, İnsan Yayınları, İstanbul 1999.
- Kara, Mustafa, *Metinlerle Günümüz Tasavvuf Hareketleri (1839-2000)*, Dergâh Yayınları, İstanbul 2010.
- Kavak, Abdulcebbar, “Anadolu’daki İrşad Merkezlerinden Nehrî Tekkesinin Osmanlı Rus Savaşlarındaki Olumlu Katkıları”, *Bingöl Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi*, S.6, Bingöl 2015.
- Korkutata, Diyadin, *Tasavvufun İçinden Gelen Yol (Şeyh Ahmed Efendi Ailesi)*, Bingöl 2016.
- Kutay, Cemal, *Kurtuluşun ve Cumhuriyetin Manevi Mimarları (1909-2006)*, Diyanet İşleri Başkanlığı Yayınları, Ankara 1973.
- Kutlu, Hüseyin, *Hace Muhammed Lutfi (Efe Hazretleri) Hayatı, Şahsiyeti, Eserleri*, Efe Hazretleri Vakfı, Erzurum 2006.
- Martin, Bradford G, *Sömürgeciliğe Karşı Afrika’da Sufi Direniş*, Çev. Fatih Tatlılıoğlu, İnsan Yayınları, İstanbul 1988.
- Muslu, Ramazan, *Emir Abdülkadir El-Cezairi ve Tasavvufî Görüşleri*, İnsan Yayınları, İstanbul 2011.
- Sunguroğlu, İshak, *Harput Yollarında*, Elazığ Kültür ve Tanıtma Vakfı Yayınları, İstanbul 1958.

